

C-713/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. december 24.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Centrale Raad van Beroep (Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. december 17.

Fellebbezők:

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

Y

A fellebbezési eljárásban ellenérdekű felek:

X

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

Az alapeljárás tárgya

Társadalombiztosítási jogosultságoknak más tagállamban lakóhellyel rendelkező kölcsönzött munkavállalók általi megszerzése azon időszakokban, amelyekben nem kerül sor munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre, és a munkaviszony megszűnt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Azon tagállam meghatározása, amelynek jogszabályai a 883/2004/EK rendelet értelmében alkalmazandók azon időszakokban, amelyekben nem kerül sor munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre. EUMSZ 267. cikk.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a [883/2004/EK rendelet] 11. cikke (3) bekezdésének a) pontját, hogy azon, valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező munkavállaló, aki munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződés alapján egy másik tagállam területén végez munkát, amely szerződés értelmében a kikölcsönzés megszűnésével a munkaviszony megszűnik, és ezt követően újra kezdődik, a köztes időszakokban továbbra is ez utóbbi tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik mindaddig, amíg e munkavégzést nem szünetelteti?
2. Mely tényezők bírnak jelentőséggel ilyen típusú helyzetekben annak megállapítása során, hogy a tevékenység ideiglenes szüneteltetéséről van-e szó?
3. Milyen időtartam elteltével tekinthető úgy, hogy a szerződéses munkaviszonyban már nem álló munkavállaló a foglalkoztatás helye szerinti államban – figyelemmel az ennek ellenkezőjére utaló konkrét körülményekre – tevékenységét szünetelteti?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A 883/2004/EK rendelet 1. cikkének a) és b) pontja, 11. cikkének (1), (2) bekezdése, valamint (3) bekezdésének a) és e) pontja

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Az Algemene Ouderdomswet (az öregségi nyugdíj általános rendszeréről szóló törvény, a továbbiakban: AOW) 6. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, valamint (3) bekezdése, 6a. cikkének a) és b) pontja, 13. cikke (1) bekezdésének a) pontja

Az Algemene Kinderbijslagwet (a családi támogatások általános rendszeréről szóló törvény) 6. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, valamint (3) bekezdése, 6a. cikkének a)–c) pontja

A Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 (A társadalombiztosítás alapján biztosított személyek körének kiterjesztéséről és szűkítéséről szóló 1999. évi rendelet) 6. cikkének a) és b) pontja, valamint 9. cikke

X ügye

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A holland állampolgárságú X Hollandiából Németországba költözött, ahol soha nem dolgozott. Ugyanakkor bizonyos megszakításokkal Hollandiában

munkaerő-kölcsönzés keretében munkát végzett. Munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződése értelmében a munkaviszony a törvény erejénél fogva megszűnt, amint a kikölcsönzés a megbízó kérelmére befejeződött. Ezenkívül X Hollandiában ingyenesen vagy nagyon alacsony díjazás ellenében végzett tevékenységeket.

- 2 2015. július 6-i határozatával a Sociale verzekeringsbank (társadalombiztosítási intézet, Hollandia, a továbbiakban: SvB) egy nyugdíjkimutatást bocsátott X rendelkezésére, amely szerint X az AOW szerinti nyugdíjnak csak 82%-át szerezte meg amiatt, hogy az AOW alapján csak azon időszakokban volt biztosított, amelyekben ténylegesen kölcsönzött munkavállalóként dolgozott Hollandiában.
- 3 A rechtbank (bíróház, Hollandia) helyt adott az X által e határozat ellen indított keresetnek azzal az indokkal, hogy a kölcsönzött munkavállalóként végzett különböző tevékenységek közötti időszakokat szabadságnak vagy munkanélkülségi időszakoknak kell minősíteni. A Bíróság 2015. április 23-i Franzen és társai ítéletére (C-382/13, EU:C:2015:261) hivatkozva a rechtbank (bíróház) kifejtette, hogy X-et ezen időszakokban az AOW alapján biztosítottak kell tekinteni. Nem kívánatos valamely személyt sorozatosan viszonylag rövid ideig egy másik tagállam szociális biztonsági rendszerének hatálya alá vonni. Az SvB fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 4 Az SvB szerint X esete nem hasonlítható össze a Franzen ítélet alapjául szolgáló tényállással, mivel az ezen ítélet alapjául szolgáló esetekben a munkaviszony – a jelen ügytől eltérően – nem szakadt meg. X munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződésének jellemző ismérve éppen az, hogy e szerződést akkor kell megszüntetnek tekinteni, amikor a megbízó már nem tart igényt X munkavégzésére, és a munkaerő-kölcsönzőnek ekkor már nincsenek kötelezettségei X-szel szemben. X nem tekinthető szabadságon lévő vagy munkanélküli személynek. X nem felel meg a 883/2004/EK rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 11. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontjában ahhoz előírt feltételeknek, hogy munkavállalónak minősüljön, mivel nem részesült Hollandiából munkanélküli ellátásban. Azon időszakok tekintetében, amelyekben X nem dolgozott, az alkalmazandó jogszabályokat a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének e) pontja alapján kell meghatározni.
- 5 X úgy véli, hogy tevékenysége teljes egészében Hollandiára irányult, még akkor is, ha Németországban rendelkezett lakóhellyel. Ennélfogva X megszakítás nélkül biztosított volt az AOW alapján.

Y ügye

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 6 Y a családjával Lengyelországban rendelkezik lakóhellyel. 2007. július 16. óta Hollandiában dolgozott bizonyos megszakításokkal különböző típusú munkaszerződések alapján, amelyeket ugyanazzal a munkaerő-kölcsönzővel kötött, mint X.
- 7 2015. július 20-tól Y és a munkaerő-kölcsönző között nyolc hónapos határozott idejű munkaszerződés állt fenn. A szerződés tartalmazott egy olyan kikötést, amely szerint Y-nak a megbízónál végzett munka megszűnése esetén el kellett fogadnia a megfelelő helyettesítő munkát. Az elutasítás a munkaszerződés idő előtti megszüntetését eredményezte volna.
- 8 A 2016. január 1. és 2016. február 7. közötti időszakban Y nem végzett munkát. A 7. pontban említett szerződés 2015. december 31-én megszűnt. 2016. február 8. óta új, határozott időre szóló munkaviszony áll fenn.
- 9 2016. március 29-i határozatával az Svb arról tájékoztatta Y-t, hogy 2016 januárja és februárja tekintetében nem jogosult családi támogatásra, mivel e hónapok első munkanapján nem dolgozott Hollandiában. 2016 márciusa óta Y ismét részesül családi támogatásban. Az X által benyújtott panaszt követően az Svb a 2016. május 20-i határozatával megállapította, hogy a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződés Y lengyelországi tartózkodása alatt érvényességét veszítette, mivel Y ezen időszak alatt már nem állt rendelkezésre munkavégzés céljából.
- 10 A rechtbank (bírószék) elsődlegesen azzal az indokkal utasította el Y keresetét mint megalapozatlant, hogy Y 2016 januárjában és 2016 februárjának első hetében nem rendelkezett munkaszerződéssel. Nem állapítható meg, hogy Y ezen időszak alatt fizetett vagy fizetés nélküli szabadságon volt-e. Ezenkívül nem áll fenn sem lakóhelyen alapuló hátrányos megkülönböztetés, sem pedig a személyek szabad mozgásának tiltott korlátozása.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 11 Y úgy véli, hogy a munkaviszonya nem szakadt meg. A 2016. január 1. és február 8. közötti időszakban a munkáltatójával való egyeztetést követően fizetés nélküli szabadságot vett ki. Másodlagosan Y arra hivatkozik, hogy a 883/2004 rendelet célja többek között az, hogy a munkavégzés három hónapnál rövidebb megszakítása esetén fenntartsa az utolsó foglalkoztatás helye szerinti állam jogszabályainak hatályát. A családi támogatás nyújtásának Hollandia általi megtagadása többek között a lakóhelyen és a munkaviszony jellegén alapuló indokolatlan hátrányos megkülönböztetésnek, valamint a személyek szabad mozgása indokolatlan korlátozásának minősül.

- 12 Az SVB szerint a határozatai megfelelőek. A kölcsönzött munkavállalók – ugyanúgy, mint a többi munkavállaló – főszabály szerint a munkaszerződésük időtartamára biztosítottak. Márpedig Y munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződése 2016. január 1-jével ténylegesen megszűnt. Ennélfogva Y az új munkaszerződés 2016. február 8-i megkötéséig nem volt biztosított sem. Az állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozva az SvB azt állítja, hogy a belföldön lakó személyekre vonatkozó holland társadalombiztosítási rendszerben elegendő igazolás áll rendelkezésre többek között az öregségi nyugdíj és a családi támogatások területén ahhoz, hogy főszabály szerint csak a belföldön lakó személyek legyenek biztosítottak. Következésképpen nem áll fenn tiltott hátrányos megkülönböztetés.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 13 Vitatott, hogy a holland társadalombiztosítás azon időszakokban is folyamatosan fennáll-e, amikor X és Y nem végzett munkát. E kérdés megválaszolása érdekében meg kell határozni azt a tagállamot, amelynek jogszabályai a 883/2004 rendelet értelmében X-re és Y-ra ezen időszakokban alkalmazandók voltak.
- 14 A 883/2004 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése szerint az e rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandók. E rendelet 11. cikkének (3) bekezdése szerint a munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként egy tagállamban tevékenységet folytató személyek az adott tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak [a) pont]. Az a)–d) pont hatálya alá nem tartozó bármely személyre a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai vonatkoznak [e) pont].
- 15 Felmerül a kérdés, hogy X és Y helyzete a köztes időszakokban a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében vett „munkavállalói tevékenység vagy önálló vállalkozói tevékenység” fogalom alá tartozik-e. E rendelet 1. cikkének a) pontja szerint e fogalom alá tartozik bármely tevékenység vagy azzal egyenértékű helyzet, amelyet az ilyen tevékenység vagy azzal egyenértékű helyzet fennállásának helye szerinti tagállam szociális biztonsági jogszabályai ilyenként kezelnek. Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy az érintettek helyzetét az érintett időszakokban a holland társadalombiztosítási jogszabályok szempontjából munkavállalói tevékenységnek vagy önálló vállalkozói tevékenységnek vagy ezekkel egyenértékűnek kell-e tekinteni.
- 16 X helyzetében a köztes időszakokban végzett tevékenységek nem tekinthetők – amint azt a nemzeti jog előírja – a gazdasági életben végzett, jövedelemszerzési célú munkavégzésnek. E tevékenységek keretében az érintett személy a nemzeti jogszabályok értelmében nem biztosított a társadalombiztosítási rendszerben, e tevékenységek ennélfogva nem tekinthetők a 883/2004 rendelet 1. cikkének a) és b) pontja értelmében vett munkavállalói tevékenységnek vagy önálló vállalkozói tevékenységnek sem.

- 17 Y helyzetét illetően a kérdést előterjesztő bíróság abból indul ki, hogy Y és a munkaező-kölcsönző között létrejött, munkaező-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre irányuló szerződés 2016. január 1-jével megszűnt. Következésképpen a 2016. január 1. és 2016. február 7. közötti időszakban a nemzeti jogszabályok értelmében vett, munkaviszonyon alapuló tevékenység sem állt fenn.
- 18 Ezt követően X és Y tekintetében felmerül a kérdés, hogy a köztes időszakokat a holland társadalombiztosítási jogszabályok szempontjából ilyennek minősülő keresőtevékenységgel egyenértékű helyzetnek kell-e tekinteni. A fizetés nélküli szabadság esetében a munkáltató és a munkavállaló közötti megállapodás tárgyát képező, a munkaidő egy részére vagy a teljes munkaidőre vonatkozó szabadságról van szó. Ez csak akkor állapítható meg, ha a munkaviszony fennmarad, és a munkavégzésre vonatkozó kötelezettség, valamint a bérfizetési kötelezettség a megállapodás szerinti időszak lejártát követően újra feléled.
- 19 X és Y a köztes időszakokban nem állt munkaviszonyban. Ezen időszakok keretében ennél fogva nem is minősítették őket munkavállalóknak, és a munkavégzés ideiglenes megszakításának esete sem állt fenn. Következésképpen a holland jogszabályokat nem nyilvánították alkalmazandónak a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezett 1. cikkének a) pontja alapján.
- 20 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság szerint ez nem jelenti azt, hogy a köztes időszakokra alkalmazandó jogszabályokat ebben az esetben a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének e) pontja (a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai) alapján kell meghatározni. Az Svb ezzel szemben úgy véli, hogy e rendelkezés alkalmazandó, mivel X és Y a köztes időszakokban szüneteltette az érintett tevékenységeit. Ezen időszakok időtartama nem releváns.
- 21 X ügyében a felek és a rehtbank (bíróág) a Franzen ítéletre (C-382/13, EU:C:2015:261) hivatkoztak. A rehtbank (bíróág) ezen ítélet 50. pontjának utolsó mondatából azt a következtetést vonja le, hogy az a személy, aki csak egyetlen tagállamban végez tevékenységet, még a munkáltató és a munkavállaló közötti folyamatos munkaviszony hiányában is e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik.
- 22 Ezzel szemben az Svb emlékeztet a Bíróágnak a Franzen ítélet (C-382/13, EU:C:2015:261) 51. és 52. pontjában szereplő, a lakóhely szerinti állam jogszabályainak alkalmazására vonatkozó fejtegetéseire.
- 23 Ezenkívül a 883/2004 rendelet II. címének rendelkezései teljes és egységes kollíziós szabályrendszert képeznek. E rendelkezések célja nemcsak több nemzeti szabályozás egyidejű alkalmazásának elkerülése, hanem annak megakadályozása is, hogy az e rendelet hatálya alá tartozó személyek – rájuk nézve irányadó szabályozás hiányában – a szociális biztonsági rendszer nyújtotta védelem nélkül maradjanak (2019. május 8-i SF ítélet, C-631/17, EU:C:2019:381, 33. pont). A

883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének e) pontja minden olyan személyre vonatkozik, aki nem tartozik e rendelkezés a)–d) pontjának a hatálya alá, és az nem kizárólag a gazdaságilag inaktív személyekre alkalmazandó.

- 24 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ezen ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a valamely tagállamban szokásosan munkát végző személyek a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartoznak mindaddig, amíg tevékenységükkel véglegesen fel nem hagynak, vagy azt nem szüneteltetik. Még a munkaviszony fennállása vagy annak hiánya sem tűnik meghatározónak. Az a körülmény, hogy a 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének e) pontja külön kollíziós szabályt ír elő olyan helyzetekre, amelyek nem tartoznak e rendelkezés a)–d) pontjának hatálya alá, nem változtat e következtetésen. Ha azonban a tevékenységgel – még ha csak ideiglenesen is – felhagynak, akkor a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai alkalmazandók.
- 25 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság 2019. szeptember 19-i Van den Berg és társai ítéletéből (C-95/18 és C-96/18, EU:C:2019:76) azt a következtetést vonja le, hogy Hollandia mint a foglalkoztatás helye szerinti állam nem köteles szociális védelmet nyújtani egy másik tagállamban lakóhellyel rendelkező munkavállaló számára azon időszakokban, amelyekben e munkavállaló a 883/2004 rendelet II. címe értelmében a lakóhely szerinti állam jogszabályainak hatálya alá tartozik.
- 26 A kérdést előterjesztő bíróság számára eleve nem világos, hogyan kell értelmezni és alkalmazni az említett elveket azokban az esetekben, amikor megszakításokkal kerül sor munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésre. Különösen az a kérdés merül fel, hogy munkaerő-kölcsönzés keretében megszakításokkal történő munkavégzés esetén mely tényezők relevánsak annak értékelése során, hogy a tevékenység ideiglenes szüneteltetéséről van-e szó. Esetlegesen általános szabály adható azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy milyen időszak lejártát követően kell úgy tekinteni, hogy a szerződéses munkaviszonyban már nem álló munkavállaló a foglalkoztatás helye szerinti államban – figyelemmel az ennek ellenkezőjére utaló esetleges körülményekre – szünetelteti tevékenységét.
- 27 X esetében jelentőséggel bír, hogy X mindig a holland munkaerőpiacra összpontosított. Ez a Franzen ítélet (C-382/13) 50. pontjának figyelembevételével igazolhatja annak megállapítását, hogy X megszakítás nélkül a holland jogszabályok hatálya alá tartozott, mivel Hollandiában ténylegesen nem hagyott fel a szakmai tevékenységével. Az is releváns lehet, hogy X nyilvánvalóan nem önként szakította meg a munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzését.
- 28 Felmerül azonban a kérdés, hogy egy adott időpontban nem keletkezik-e mégis az X esetében fennállóhoz hasonló körülmények között is olyan helyzet, amelyben a tevékenység ideiglenes szüneteltetéséről van szó, és következésképpen X-re a lakóhely szerinti állam jogszabályai alkalmazandók.

- 29 Az Svb által képviselt és a Franzen ítélet (C-382/13) 51. pontján alapuló másik lehetséges álláspont szerint valamely személy abban az időszakban, amelyben nem folytat keresőtevékenységet, és nem áll munkaviszonyban, kezdettől fogva a lakóhely szerinti állam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még akkor is, ha nem hagyott fel véglegesen a Hollandiában folytatott tevékenységgel. Az egyetlen kivétel az az eset, amikor az érintett személy a 883/2004 rendelet 11. cikkének (2) bekezdése értelmében vett pénzbeli ellátásban részesül.
- 30 Ezen álláspont előnye, hogy az alkalmazandó jogszabályok azonnal, és nem csak utólagos vizsgálatot követően határozhatók meg. Az ilyen vizsgálat fogalmilag bizonytalansággal jár, főleg akkor, ha már nem áll fenn munkaviszony.
- 31 Ezen álláspont hátránya, hogy a hatályos jogszabályok gyakran változhatnak, ami akadályozhatja a munkavállalókat a határokon átnyúló munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzésben.
- 32 Y helyzete számos, Hollandiában tevékenységet végző migráns munkavállaló helyzetének példája. A kérdés az, hogy milyen hatással van ez a helyzet a rájuk alkalmazandó jogszabályok meghatározására.